

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y.
Valoniementie 32
58450 Punkaharju
www.ikko.fi

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriön kirje 30.4.2020 VN/ 1985/2020-OKM-1
Lausunto oppivelvollisuuden laajentamisesta ja opetuksen rakenteellisesta uudistamisesta

Vuonna 1896 perustettu Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. ylläpitää Itä-Karjalan Kansanopistoa, joka toimi Impilahdella vuosina 1906-1939 ja Punkaharjulla vuodesta 1940 alkaen. Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y:llä on kansanopiston vapaan sivistystyön ylläpitämislupa, perus- ja lisäopetuksen sekä ammatillisten tutkintojen ja koulutusten järjestämisluvat.

Yleistä

Oppivelvollisuus uudistuksen tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla, kaventaa oppimiseroja sekä kasvattaa koulutuksellista tasa-arvoa. Esityksen mukaan oppivelvollisuus päättyisi, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Ennen toisen asteen koulutukseen siirtymistä nuori voisi suorittaa myös nivelvaiheen koulutuksen. Esityksessä nivelvaiheen koulutukset yhdistettäisiin kokonaisuudeksi, joka koostuu erilaisista osista.

Toisen asteen tutkinnon suorittaminen olisi nuorelle maksutonta. Myös kaikki toisen asteen opiskelussa tarvittavat välttämättömät oppimateriaalit ja välineet olisivat uudistuksen jälkeen maksuttomia. Erityistä harrastuneisuutta painottavissa koulutuksissa tarvittavat välineet, kuten soittimet ja urheiluvälineet, jäisivät edelleen opiskelijan itsensä maksettaviksi. Oikeus maksuttomaan toisen asteen koulutukseen kestäisi sen kalenterivuoden loppuun, kun opiskelija täyttää 20 vuotta.

Opiskelijalla olisi jatkossakin vapaa hakeutumisoikeus, joten hän voisi hakea haluamaansa opiskelupaikkaan, joka voisi olla missä päin Suomea tahansa. Oppivelvollisen olisi hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen.

Perusopetuksen järjestäjällä olisi velvollisuus ohjata ja valvoa oppivelvollisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen perusopetuksen 9. luokalla. Jos oppivelvollinen ei saisi opiskelupaikkaa yhteishaussa, perusopetuksen järjestäjä jatkaisi ohjausta, jotta oppivelvollinen voisi hakea opiskelupaikkaa yhteishaun jälkeisessä jatkuvassa haussa. Kun opiskelija aloittaa toisen asteen koulutuksessa, vastuu opiskelijan ohjauksesta, tuesta ja valvonnasta siirtyisi lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen tai muulle koulutuksen järjestäjälle. Oppivelvollinen voisi keskeyttää oppivelvollisuuden suorittamisen määräaikaaisesti tai toistaiseksi perustellusta syystä, kuten oppivelvollisuuden suorittamiseen vaikuttavan sairauden tai vamman vuoksi.

Lausunnon keskeinen sisältö

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. pitää hallituksen esitysluonnoksen mukaista oppivelvollisuuden laajentamista pääosin oikeasuuntaisena, mutta katsoo, että tutkintoon valmentavia koulutuksia ei tulisi yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Itä-Karjalan Kansanopistoseura korostaa sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen etuja ja näkee tärkeänä, että nuorella on vapaus valita itselleen soveltuva koulutusmuoto. Itä-Karjalan Kansanopistoseura kuitenkin huomauttaa, että valinnan mahdollisuus tulisi olla nykyistä aiemmin ja esittää tanskalaisen Efterskola-mallin luomista Suomeen. Mahdollisuus opiskella kansanopisto-opintoja maksutta tulisi koskea myös alle 20-vuotiaita lukion tai ammatillisen koulutuksen suorittaneita. Työelämään tutustumista tulisi korostaa myös enemmän eri opiskelun ja nivelvaiheissa.

Lausunto

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. pitää hallituksen esitysluonnoksen mukaista oppivelvollisuuden laajentamista pääosin oikeasuuntaisena. Ajatus nuorten siirtymisestä perusopetuksen jälkeen 34 viikkoa kestäviin kansanopisto-opintoihin on erinomainen. Se oli ajankohtainen jo kymmeniä vuosia ja on sitä edelleen. Tämän mahdollisuuden tulisi koskea maksutta myös alle 20-vuotiaita lukion tai ammatillisen koulutuksen suorittaneita.

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. kuitenkin katsoo, että tutkintoon valmentavia koulutuksia ei tulisi yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Koulutusten yhdistäminen voi johtaa siihen, että samaan koulutukseen hakeutuu opiskelijoita, joilla on hyvin erilaiset lähtökohdat ja tavoitteet, ja opetuksen järjestäminen opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita vastaavaksi hankaloituu.

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. pitää tärkeänä, että uudistuksen toteutuessa kansanopistojen rooliksi ei jäisi vain vapaan sivistystyön nivelvaiheen koulutuksen järjestäminen, vaan opistoissa olisi mahdollista opiskella myös tutkintokoulutukseen valmentavissa koulutuksissa. Tämä edellyttää, että koulutuksen järjestämislupia tosiasiallisesti myönnettäisiin opistoille, ja sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen edut nuoren kokonaisvaltaisena oppimisympäristönä tunnustettaisiin.

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. korostaa, että oppivelvollisuudesta huolimatta nuorilla tulee olla vapaus valita itselleen soveltuva oppimisympäristö ja oppimisen tavat. Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y. kuitenkin näkee, että koska usein oppimisen haasteet ovat nähtävissä jo peruskouluaikana, nuorille tulisi tarjota mahdollisuus näihin valintoihin nykyistä aiemmin. Kansanopistoseura esittää, että hallitus selvittäisi pikaisesti, miten Suomessa voitaisiin ottaa käyttöön tanskalaisen Efterskola-mallin mukainen vaihtoehtoinen perusopetus.

Efterskolassa nuori voi suorittaa perusopetuksen 7.-10.-luokan esimerkiksi kansanopistossa turvallisessa ja yhteisöllisessä ympäristössä. Efterskola-malli korostaa tekemällä oppimista, ja siinä otetaan huomioon oppilaan henkilökohtainen kehitystaso, taidot ja toiveet sekä motivaatio. Myös lahjakkaat lapset otetaan huomioon. Kansainvälisyys on tärkeä elementti. Kysymyksessä olisi uuden ideologian ja toimintakulttuurin luominen, jolla olisi lisäarvoa peruskoulun kehittämisessä ja sen vaihtoehtona.

Punkaharjulla 22. päivänä kesäkuuta 2020

Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y.

Iiris Hyytinen
Johtokunnan puheenjohtaja

Maija Tenojoki
Rehtori, opetusneuvos